

Till

Viltförvaltnings delegationen i Gävleborgs län
(VFD)

Länsledningen i Gävleborgs län

Avsändare

Sveriges Sportfiske och Fiskevårdsförbund
Älvkarleby Sportfiske
Storsjöns FVOF
Västra Valbo FVOF
Nedre Gavleåns FVOF

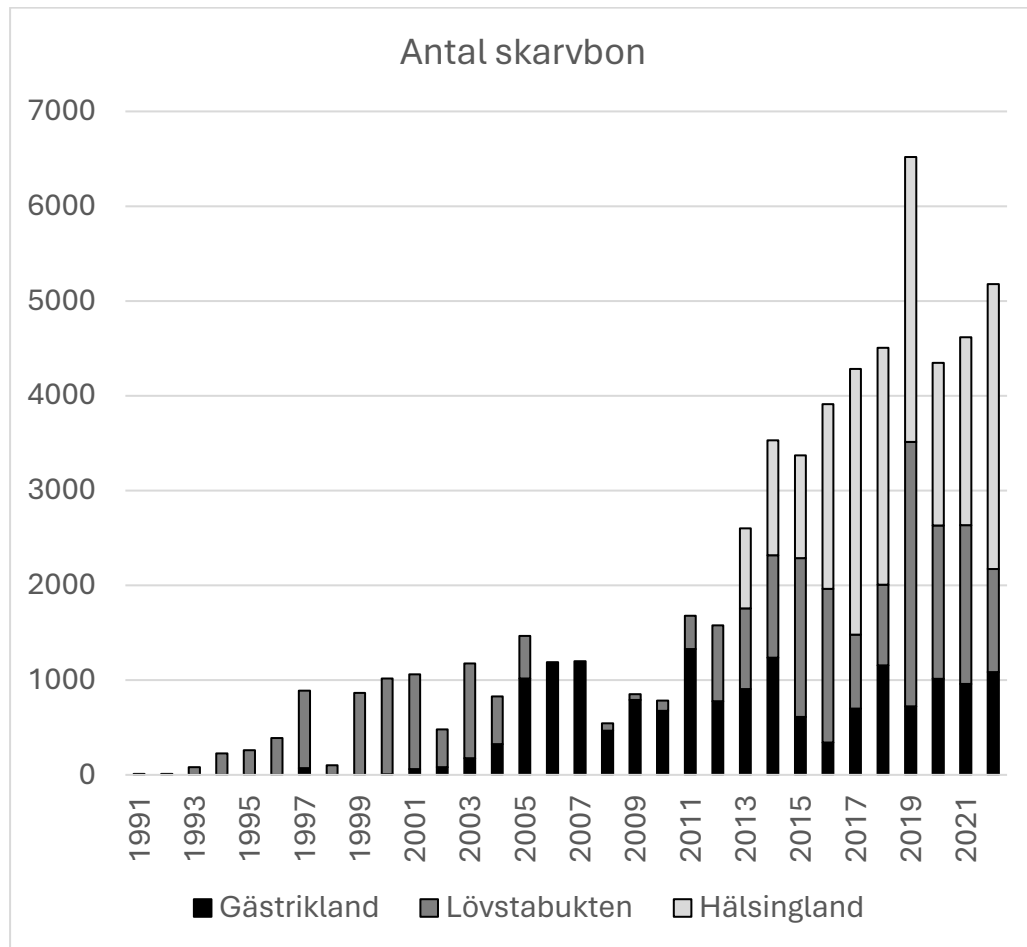
Hej,

Vi vill med denna skrivelse försäkra oss om att såväl länsledning som VFD är informerade om hur Gävleborgs län agerar i skarvfrågan. För att hålla oss någorlunda koncisa så belyser vi några exempel nedan. Det är dock på sin plats med en kort bakgrund relaterat till gällande förvaltningsplan. Gävleborgs län har en skarvförvaltningsplan, utgiven 2018 som anger följande mål;

Länets skarvpopulation ska vara livskraftig och frisk. Skarven ska kunna fortleva i länet på lång sikt och artens naturliga utbredningsområden ska inte decimeras.

Målet följs upp genom årliga inventeringar. [Länsstyrelsen bedömer 2018](#) att skarvens populationsutveckling i länet har varit gynnsam och att det inte finns behov av specifika mål för artens populationsstorlek i länet. Samma bedömning gör även [Naturvårdsverket på nationell nivå](#), 2023 observerades totalt 74000 bon i Sverige, vilket nästan är en fördubbling från den senaste nationella sammanställningen 2012. Sedan 1980-talet har populationen av häckande storskarv i Sverige ökat från 753 bon till nästan 75 000 bon, vilket sannolikt en underskattning av antalet häckande par i Sverige. ([Lundström 2024](#))

Då några av länets mest skyddsvärda, och hotade fiskbestånd återfinns i Testeboån i länets sydligaste del, väljer vi att redovisa den regionala populationsutvecklingen för Gästrikland, Hälsingland samt Lövestabukten. Anledningen är att majoriteten av de märkta havsöringar och laxar från Testeboån som återfunnits på skarvkolonier har påträffats på kolonin i Lövestabukten. Trots såväl tillståndsgivna, som olovliga störningar, samt skydds jakt i berörda län har skarvpopulationen i regionen femdubblats på tio år. Vi ger oss inte in i diskussionen huruvida skarven är en invasiv art, men vi kan konstatera att den har ett invasivt beteende.

Figur 1. Antal inventerade skarvbon ([Lundström 2024](#), rådata från Pär Aspenberg, ansvarig för skarvinventering i Gävleborg)

Oljering

Den 16 februari sökte Sportfiskarna tillstånd för flertalet åtgärder, bla oljering av skarvägg inom Gävle kommun. Den 19 mars meddelar Länsstyrelsen att ansökan delas upp i olika hantering, varav en hanterar oljering. Den 23 april meddelar länsstyrelsen att ansökan som rör oljering ligger för handläggning och att länsstyrelsen har för avsikt att komma med beslut så snart detta är möjligt. I skrivande stund den 5 maj har vi inte meddelats något beslut i frågan om oljering. Häckning har påbörjats och vi noterar att inom en snar framtid är det inte etiskt lämpligt med oljering som åtgärd.

Testeboån

Gävleborgs läns skarvförvaltningsplan, utgiven 2018-09-11 anger i fet stil följande;

"Länsstyrelsen anser att skarvförekomst i områden som listats nedan innebär en risk för allvarlig skada. I händelse av skarvförekomst i ett listat område gör länsstyrelsen en bedömning i varje enskilt fall och kan på eget initiativ fatta beslut om störningsåtgärder och/eller skydds jakt."

Därefter anges *"Testeboåns mynning är särskilt känslig, då det är en nyetablerad vild-lax-älv"*

Trots detta väljer Länsstyrelsen att inte tillåta jakt eller störning i Testeboåns mynning med följande motivering. *"Länsstyrelsen gör bedömningen att risken är stor att skrämselfåglar riktade mot skarv inom naturreservatet och Natura 2000-området Testeboåns delta skulle utgöra en kraftig påverkan på fågellivet och äventyra arters fortlevnad i området. Skyddsjakten skulle därmed strida mot syftet av Natura 2000-området Testeboåns delta."* Argumentet är alltså att jakt och störning skulle äventyra ospecificerade arters fortlevnad.

Detta samtidigt som en annan avdelning på Länsstyrelsen skissar på ett mångmiljonprojekt med EU-finansiering inom Testeboåns Natura 2000 område, där några av de utpekade målarterna är lax och havsöring. Länsstyrelsen har också nyligen reviderat bevarandeplanerna för N2000 områdena Testeboån och Testeboån-nedre där utpekade målarter är flodpärlmussla, lax, stensimpa och utter. Följande anges för lax: *"Lax ska ha en livskraftigt och regelbundet självreproducerande population i området med årlig återkommande lek och utvandring. Smoltproduktionen för lax ska motsvara minst 80 % av den beräknade potentiella produktionen i Testeboån i enlighet med uppsatta förvaltningsmål för vild lax av Havs- och vattenmyndigheten."*

För snart tio år sedan summerade Bernt Moberg att det lagts ned över 30 miljoner på att återetablera lax och havsöring, inkl. åtgärdande av vandringshinder och restaureringsåtgärder. Mycket av de resurserna har förmedlats genom Länsstyrelsen i Gävleborg.

I den nyligen publicerade studien av [Säterberg m.fl.](#) 2023 konstateras att skarvpredation på främst havsöring, men även lax från Dalälven är omfattande, samt att den "sanna" predationen är sannolikt betydligt högre än de publicerade värdena. I dataunderlaget återfinns även märkt lax och havsöring från Testeboån, detta är dock inte analyserat. Skarvpredation är inte bara en interaktion mellan skarv och laxartad fisk, i Testeboån återfinns följande arter som är synnerligen skyddsvärda (hotklass/åtgärdslista inom parantes);

Ål (CR), Lake (VU), Vimma (NT), Sik (VU på globala listan, Habitatdirektivet, Annex 5, Stensimpa Annex 2), Flodnejonöga (Habitatdirektivet, Annex 5), Lax, (Annex 2 och 5), Id (nat. åtgärdsprogram), Harr, (Annex 5) samt Asp (NT) (Asp har observerats i Testeboån våren 2024, och är Sveriges nordligaste observation av arten).

Mot bakgrund av ovanstående arters hotbild får det anses finnas en skyldighet för myndigheter att aktivt verka för att åtgärder vidtas som tjänar till syftet med områdesskyddet, såväl avseende naturreservat som Natura 2000-områden. Testeboåns har nu istället blivit en frizon för skarv som utgör ett stort hot mot inte bara havsöring och lax, utan även mot andra hotade arter. I slutet på April observerades ca 1000 skarvar i mynningsområdet, skarv observeras även längre upp i Testeboån. Att inte tillåta jakt och skrämselfåglar i Testeboåns i N2000 områden anser vi vara synnerligen anmärkningsvärt och strider mot såväl gällande förvaltningsplan för skarv som

gällande föreskrifter för N2000 områden längs Testeboån. Argumentet "ospecificerade arters fortlevnad är hotad" ska ställas mot ovanstående lista på hotade arter. En sökning i artportalen ger ingen anledning att tro att de ospecificerade arterna har en starkare hotbild än ovan nämnda hotade fiskarter.

Det bör också noteras att Testeboåns delta är omgärdat av golfbanor, fd. soptipp, tung industri, Gävle hamn, järnväg och tätbebyggda områden. Vi noterar i skrivande stund också att Hille VVOF fått tillstånd till skydds jakt längs delar av Testeboån som täcks av, N2000 området Testeboån -nedre, men att jakt eller störning inte tillåts i Testeboåns mynningsområde.

Skrämselåtgärder vid skarvkolonin i Rudsjön

Tidigare år har närboende erhållit tillstånd för skrämsel, dock har det inte haft avsett effekt. På initiativ av representanter för Gävle Fågelklubb presenterades ett förslag att avverka boträden på de holmar skarven häckar på i Rudsjön. Orsaken är att Rudsjön är en av länets mest artrika häckningsplatser för flertalet fågelarter, där förekommer bl.a. sothöna, rörhöna, skäggdopping, svarthakedopping, snatterand, skedand, brunand (enda känd häckplats för arten i Gästrikland). Det finns således en stor risk att dels den gödning som skarvarna bidrar med kommer att förändra hela sjöns karaktär genom igenväxning, dels kan störningsinsatser mot skarv störa övriga arter.

Sportfiskarna sökte i samråd med ornitologer och markägare de tillstånd som länsstyrelsen anvisade för avverkning av boträd. Beslut erhålls 2024-03-25, och var giltigt tom 2024-03-31. Då detta var under påskveckan fanns således tre arbetsdagar att verkställa beslutet. 2024-03-27 verkställdes åtgärden och samtliga boträd avverkades i samråd med markägare (Billerud Skog & Industry AB). Initialt hade åtgärden avsedd effekt, då inga eller få skarvar observerades. Några veckor senare observerades dock åter påbörjad häckning i området, men då fanns inget tillstånd för någon kompletterande störningsåtgärd. Påbörjad häckning har nu observerats.

Den 16 februari ansökte Sportfiskarna om ett flertal åtgärder, bl.a. störning vid Rudsjön, Kastsjön, längs Testeboån, samt inom Testeboåns fiskfredningsområde i Inre Fjärden, (dvs. de områden som är problematiska att bedriva skydds jakt inom) ansökan avsåg vedertagna metoder angivna i den nationella förvaltningsplanen för skarv. Den del som avsåg störningsåtgärder i bl.a. Rudsjön och Kastsjön avlog länsstyrelsen den 24 april. De närboende kring Rudsjön som tidigare erhållit tillstånd för störningsåtgärder vart av länsstyrelsen meddelade att en ansökan om störning redan inkommit, så de behövde inte själva söka tillstånd. Orsaken till avslag av ansökan från Sportfiskarna var utöver tidigare nämnda argument för Testeboåns delta att "*Länsstyrelsen kan dock konstatera att de åtgärder som vidtagits under tidigare år samt under 2024 inte inneburit någon effektiv skrämsel av kolonin, vilket vittnar om att vidare skrämsel sannolikt inte kommer att innebära något ytterligare resultat.*"

Vi noterar att det finns lite övrigt att önska kring såväl hantering som slutsats i detta ärende.

Skydds jakt i inlandet

Ett stort antal fiskevårdsområden har under vintern skrivit till länsstyrelsen och önskat att om det tas ett länstäckande beslut om skydds jakt på skarv så önskar de att beslutet ska täcka hela länet, inte bara kustområdet. Det har under flertalet år observerats mycket skarv i många inlandsvatten, vilket är en signal om kommande försök till häckning i nya områden. Dessa fiskevårdsområden täcker flertalet av de utpekade vattendrag som håller sårbara populationer och känsliga områden avseende fiske enligt Länsstyrelsens förvaltningsplan för skarv (bl.a. Gavleån, Storsjön och Dellensjöarna). Skarvförvaltningsplanen understryker tydligt att; *"Länsstyrelsen anser att skarvförekomst i områden som listats nedan innebär en risk för allvarlig skada. I händelse av skarvförekomst i ett listat område gör länsstyrelsen en bedömning i varje enskilt fall och kan på eget initiativ fatta beslut om störningsåtgärder och/eller skydds jakt."*

Länsstyrelsen har tidigare gett tillstånd till skydds jakt i sötvatten, i bl.a Hille Fiskevårdsområde. Dock inkluderar inte Länsstyrelsen skydds jakt i inlandsvatten i det länstäckande beslutet för 2024. Länsstyrelsen har anfört att jakt längs med vattendragen och i länets insjöar innebär större risk för störning av allmänheten. Även om det inte framgår helt tydligt får detta anses vara motiveringen till att överhuvudtaget inte tillåta skydds jakt i inlandet. Motiveringen till ställningstagandet är ytterst bristfällig och resonemanget skulle kunna användas till att förbjuda all jakt överhuvudtaget. Självklart finns vid skydds jakt, likaväl som vid all annan jakt, risk för störning av allmänhet. Emellertid gäller vid skydds jakt samma övriga regler som gäller för jakt i allmänhet. De skador som skarven orsakar uppstår såväl till havs som i sjöar och rinnande vatten i inlandet. Det skulle vara orimligt om det inte gavs möjlighet till att vid behov bedriva skydds jakt även i inlandet. Det bör noteras även här, att jakt inte kommer att bedrivas om inte stora mängder skarv ansamlas, men förutom den bristfälliga logiken i argumentationen så skulle inkluderande av inlandsvatten ge en möjlighet att ligga steget före istället för steget efter då tidigare observationer av skarv i sötvatten föranleder stor risk för etablering av nya kolonier framgent. Det noteras i gällande förvaltningsplan att *"Syftet med störningsåtgärder/skydds jakt är nämligen att förhindra allvarlig skada, inte kompensera för redan inträffade skador."* Återigen kan vi konstatera att Länsstyrelsen väljer att inte agera utifrån sin egen förvaltningsplan.

Stöd till förebyggande åtgärder

Samtidigt som ovanstående exempel belyser länsstyrelsens hantering av tillstånd för att skydda fiskbestånd, har länsstyrelsen äskat medel från Havs- och Vattenmyndigheten till förebyggande åtgärder mot skador orsakade av vilt på kustnära fiskbestånd (anslag 1:7). Ett av de projekt som det söktes medel för samordnas av Sportfiskarna och avser att begränsa skarvens predation, kopplat till ÅPH: 46 ([Åtgärdsprogram som ingår i den marina strategin enligt havsmiljöförordningen som utgör en del i det svenska genomförandet av EU:s havsmiljödirektiv](#)) genom behovsstyrd områdesspecifik begränsning av storskarv, för att stödja åtgärder med syfte att återuppbygga lokala kustfisksamhällen. Förutom att begränsa skarvens predation och förebygga skada som hotar fiskpopulationer, är ambitionen att även följa upp detta, för att få en klarare bild av effekter av olika förvaltningsåtgärder. Ambitionen är att driva projektet med fokus på aktiv, adaptiv förvaltning av skarv och följa upp eventuella positiva effekter det kan medföra för fiskbestånden. Projektet ska vara kunskapsbaserat, och ha en nära samverkan med forskningsinstitut. De primära målen med projektet är att;

- Signifikant reducera skarvens predation på havsöring och lax.
- Vetenskaplig uppföljning av reducerad predation på havsöring och lax, genererat av förvaltningsåtgärder på närliggande skarvpopulationer.

Vi konstaterar att det kan bli vissa problem med genomförande av projektet pga. hantering av de tillstånd som krävs.

Revidering av förvaltningsplan för skarv

Vid möte i början på 2024 med berörda handläggare och chef på Naturvårdsverket konstaterade vi att den nya [förvaltningsplanen](#), försiktigt, men tämligen korrekt, summerar de vetenskapliga belägg som visar på skarvens negativa effekt på fiskbestånd. Den följer dessvärre tyvärr inte alls Naturvårdsverkets egna rekommendationer hur en viltförvaltning ska fungera då det saknas en målsättning med förvaltningen som kan följas upp. "[För att förvaltningsåtgärder ska bli långsiktig meningsfulla behöver relevanta mål formuleras, utifrån förutsättningarna i olika delar av landet. Tydliga och väl förankrade mål på lokal, regional och nationell nivå är således en del av en fungerande viltförvaltning](#)". Samtidigt konstaterades muntligen av Naturvårdsverket att med den populationsutveckling som skarven uppvisar så finns det ingen skyddsjakt överhuvudtaget som kan betraktas som ett hot mot skarvens bevarandestatus.

EU-Kommissionen (DG environment) har nyligen uttryckt följande;

["Cormorants are protected under the Birds Directive³, Article 5 \(not huntable species\). The current conservation status is assessed as secure \(favourable\) with increasing trends. Article 9 of the Birds Directive allows for derogations from the general protection regime **to take the necessary actions, including lethal control, to prevent serious damage to fisheries and aquaculture. These derogations are granted by the competent national authorities. However, preventive measures should be implemented first. These derogations are explained in the guidance document⁴ on the application of Article 9. They consist of solutions to be found at the local level where conflicts occur and where they can be discussed and implemented in cooperation with local stakeholders.**"](#)

Vår tolkning är således att såväl ansvar, som mandat att formulera en adaptiv förvaltningsplan landar på Länsstyrelsen. Vi har en god samverkan med såväl representanter för fiskets intressen, som med ornitologer, kommuner, universitet m.fl. Vi önskar även en **öppen och konstruktiv dialog** med Länsstyrelsen vid kommande revidering av länets skarvförvaltningsplan som kommer att ske under 2024.